

Centrum výzkumu Řež, s.r.o

Odstraňování cesia a stroncia z roztoků kyseliny borité pomocí zeolitu (klinoptilolitu)

Pavel Kůs, Š. Bártová, A. Foubíková,

V. Šmejdová, A. Šustová

16.10.2015

- ❖ **Výskyt cesia a stroncia**
- ❖ **Zeolit - klinoptilolit**
- ❖ **Vstupní roztoky pro experimenty**
- ❖ **Výsledky testů**
- ❖ **Závěry**

- Snížení radioaktivních kapalných odpadů
- Separace jednotlivých radioizotopů
- Vyčištění roztoků kyseliny borité od radioizotopů Cs a Sr pro její znovu využití na JE

Výskyt cesia a stroncia

- Cesium - 40 radioisotopů
- 133 ($\approx 100\%$), **134** (umělý), 135 a **137**

- Stroncium - 35 radioisotopů
- 84 (0,56 %), 86 (9,86 %), 87 (7,0 %), 88 (82,58 %), **90** (umělý)

1950 – 1990 bylo do Irského moře vypuštěno 30 - 40 PBq Cs¹³⁷

Uvolněná aktivita 12 až 41 PBq Cs¹³⁷

948 PBq radionuklidu Cs¹³⁷

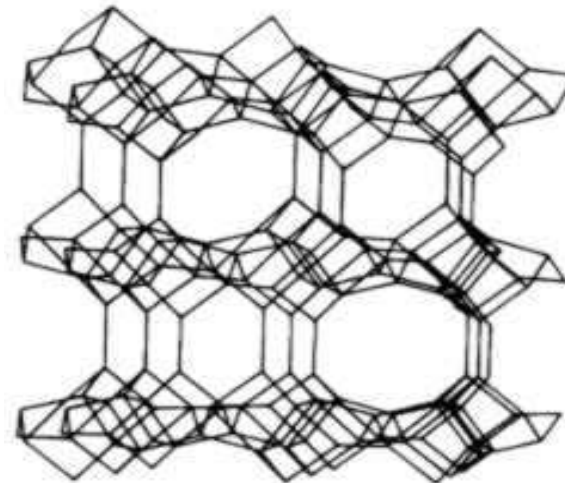
Klinoptilolit

- $(\text{Na,K,Ca})_{2-3}\text{Al}_3(\text{Al,Si})_2\text{Si}_{13}\text{O}_{36}\cdot 12\text{H}_2\text{O}$
- šedo-zelené barvy obsahuje cca 84 % klinoptilolitu (Zeocem) - Nižný Hrabovec Slovenská republika
- Afinita k jednomocným kationtům

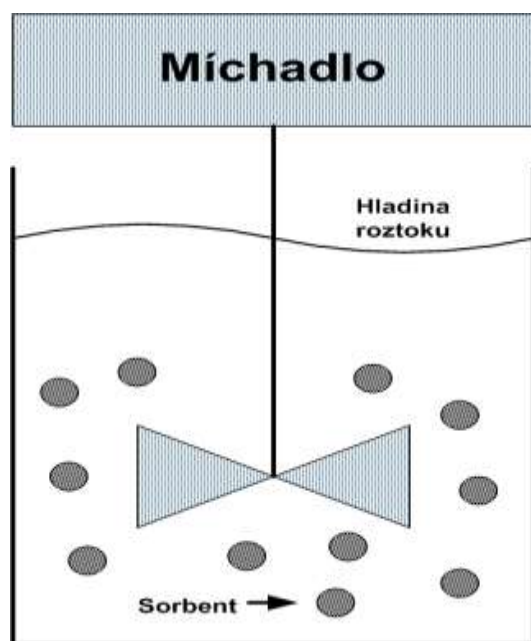

Složení	%	Složení	%
SiO ₂	65,0 – 71,3	Fe ₂ O ₃	0,7 – 1,9
Al ₂ O ₃	11,5 – 13,1	MgO	0,6 – 1,2
CaO	2,7 – 5,2	Na ₂ O	0,2 – 1,3
K ₂ O	2,2 – 3,4	TiO ₂	0,1 – 0,3

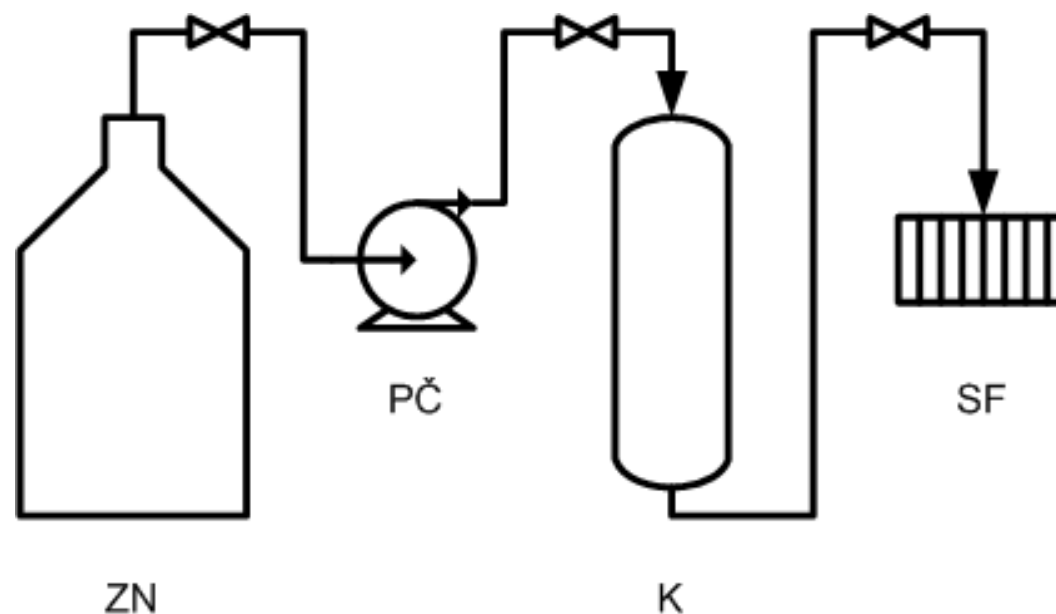

Rovnovážné vsádkové pokusy

Dynamické kolonové pokusy

Rovnovážné vsádkové pokusy

Koncentrace kovu : 20 mg/l Cs nebo 20 mg/l Sr

Doprovodné kationty - K^+ , Li^+ , NH_4^+

Matrice: 0,5 - 1 g/l Kys. boritá

Navážka zeolitu: 0,1 - 1 g

Objem roztoku: 100 - 500 ml

Čas měření: 48 - 120 hodin

$$a = a_m \left(\frac{b \cdot C_r}{1 + b \cdot C_r} \right)$$

$$A = \frac{c_0 - c_n}{c_0} \cdot 100$$

Dynamické kolonové pokusy

Koncentrace kovu : 0,06 - 0,2 mg/l Cs
nebo Sr

Doprovodné kationty: K^+ , Li^+ , NH_4^+

Matrice: 0,5 g/l Kys. Borité

Objem zeolitu: 15 ml

$s = 15 V/V_0/\text{hod}$

$$c_n = c_{\text{vstup}} \left(\frac{V}{V_0} \right)$$

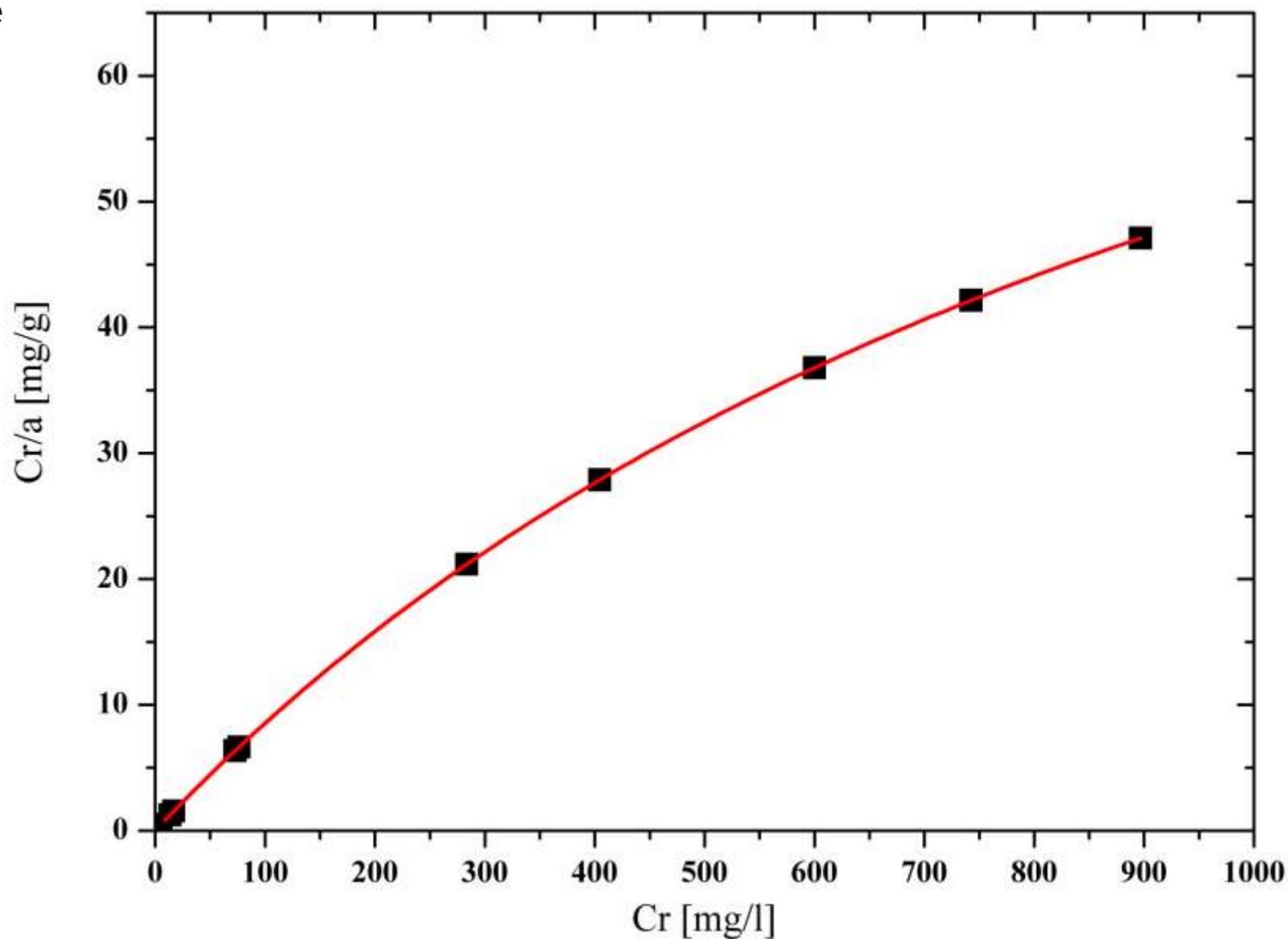
- **Vysoké koncentrace kovů – Plamenová AAS**
- **Nízké koncentrace kovů – Elektroatomizace ETA AAS**
- **Kyselina boritá – potenciometrická titrace**
- **Amoniak – UV Vis spektrometrie**
- **pH – skleněná elda**
- **Vodivost – WTW (konstanta cely 0,1 μS)**

Langmuirova izoterma - Cs

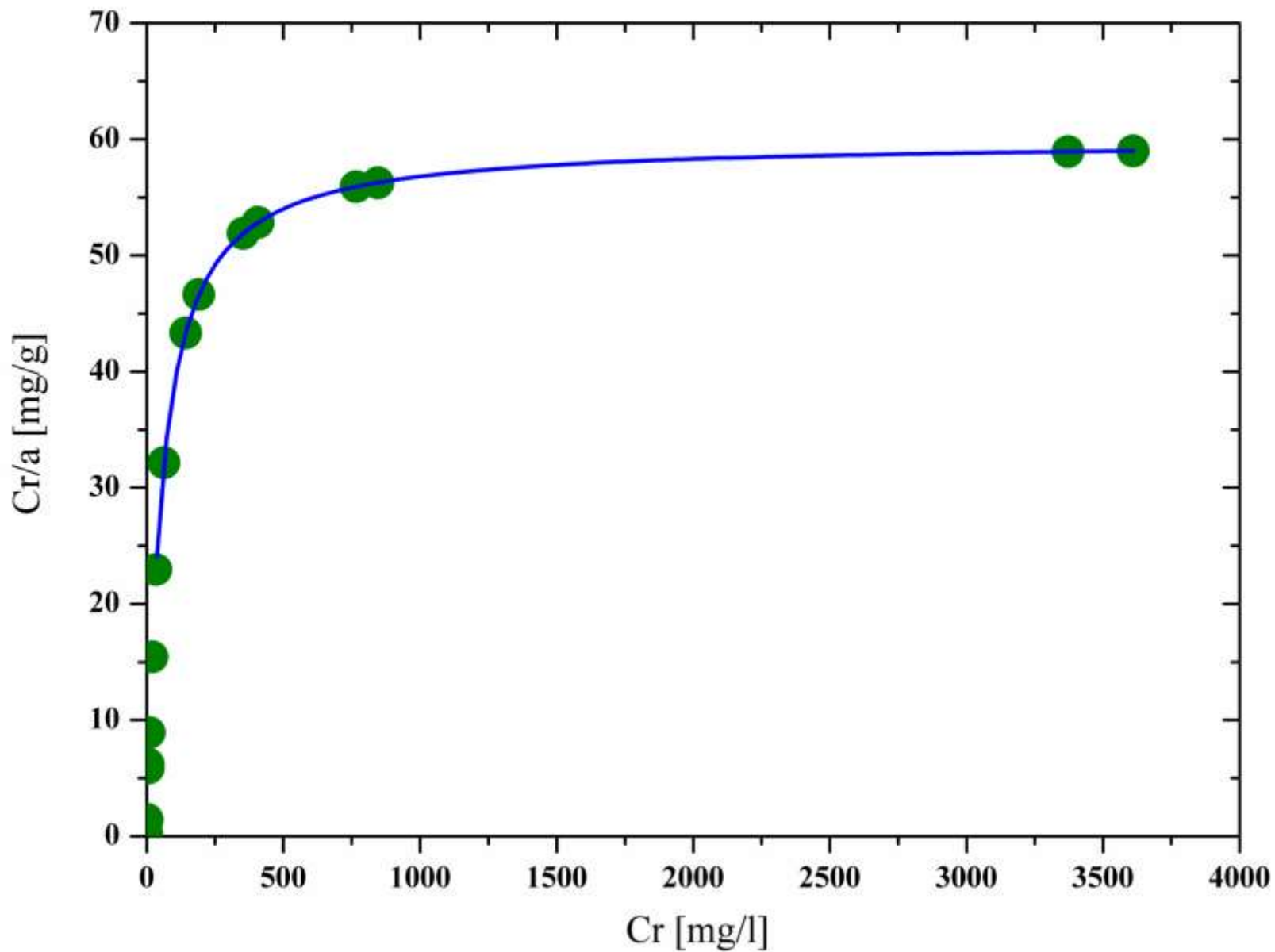
1,0 g/l Kys. Borité

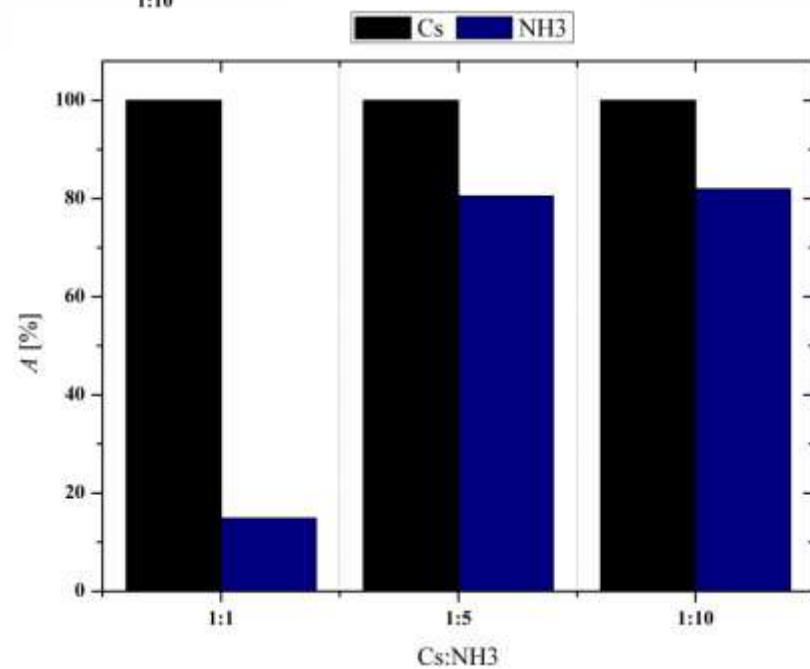
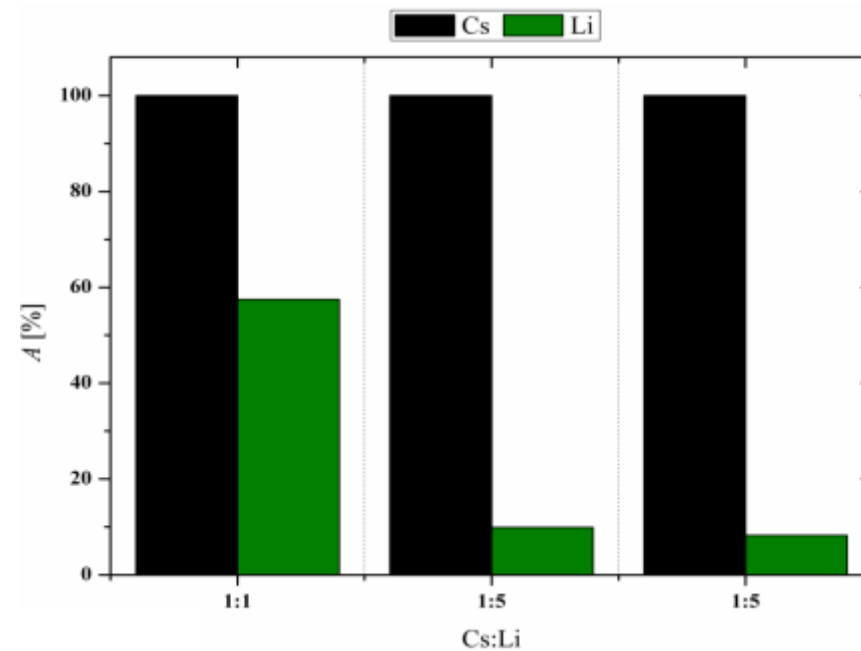
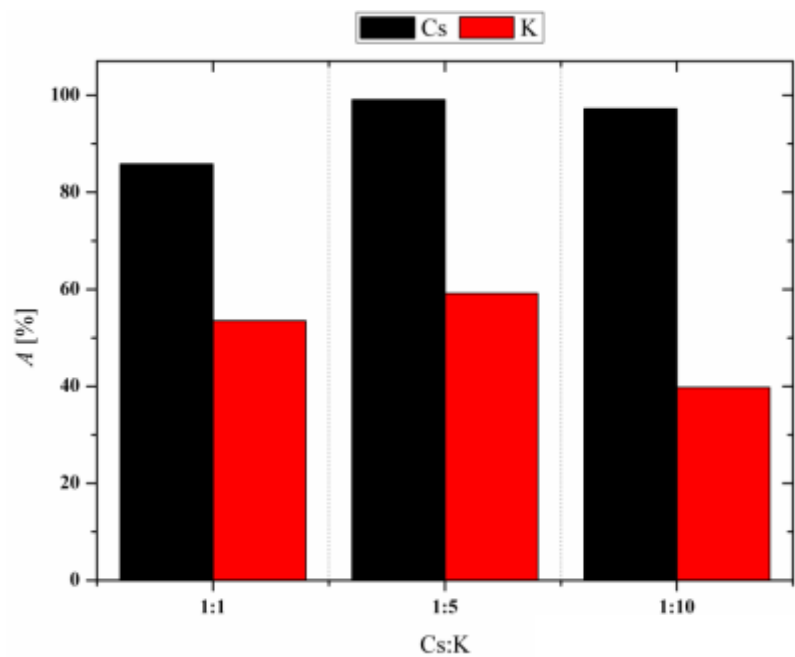
Langmuirova izotherma - Sr

1,0 g/l Kys. Borité

Vsádky - poměr cesia: kation

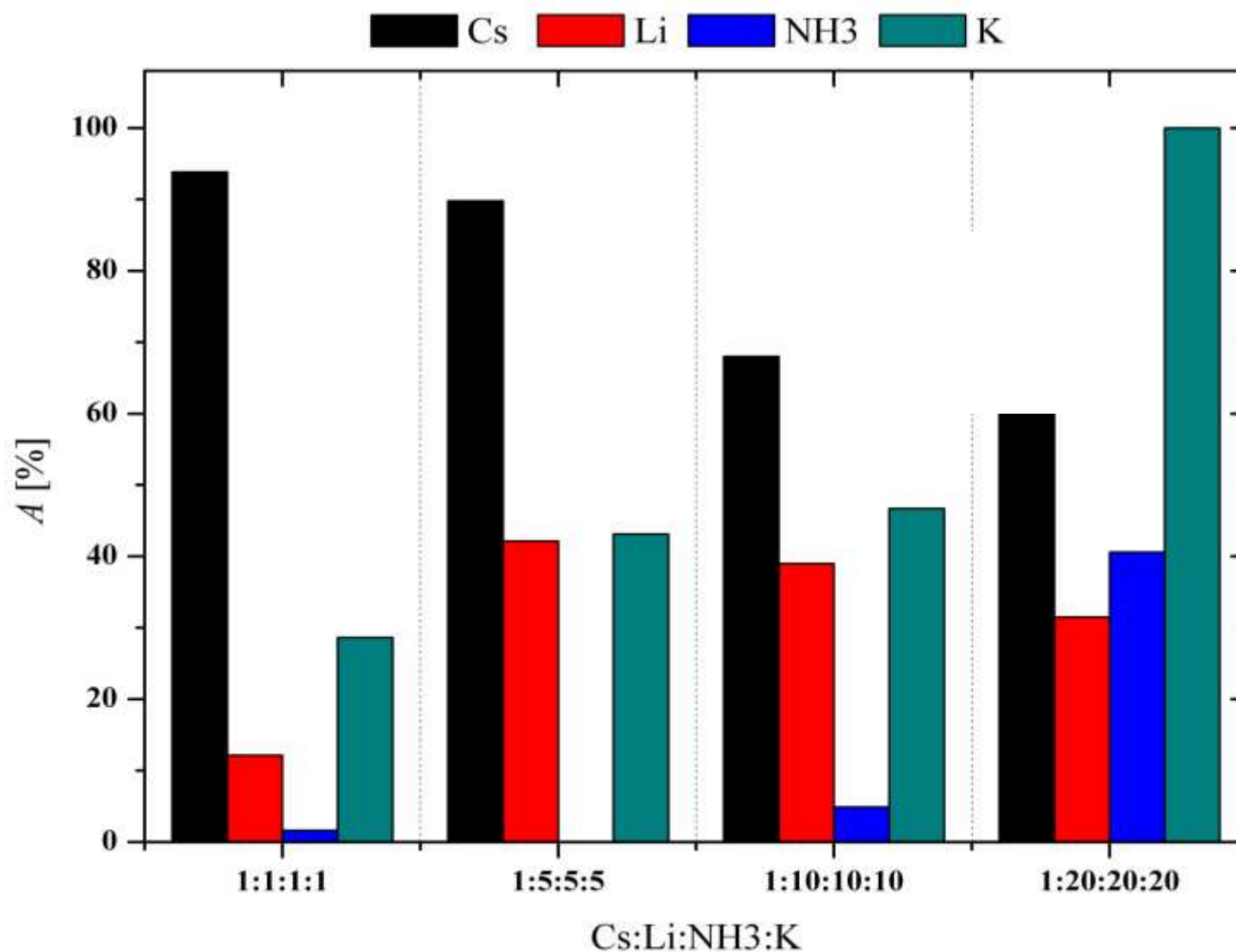
+ 1 g/l Kys. Borité

pH $\approx$ 6,5

Vsádky - poměr cesia: kationty

+ 1 g/l Kys. Borité
pH $\approx$ 6,5 - 7,5

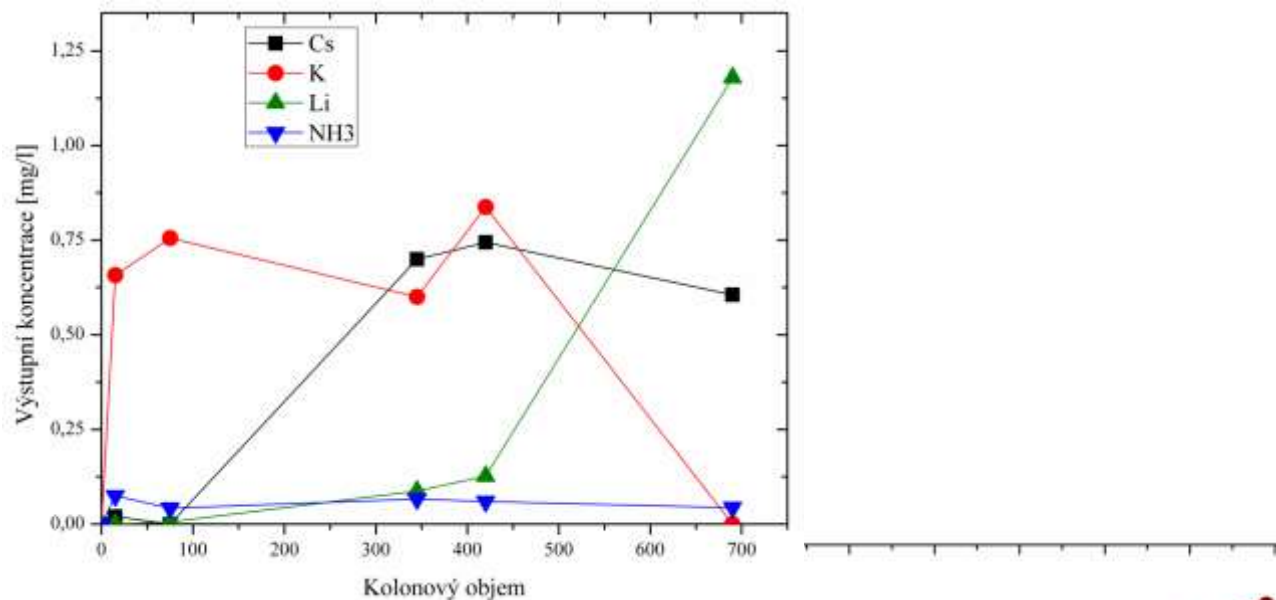

Kolonové experimenty - cesium

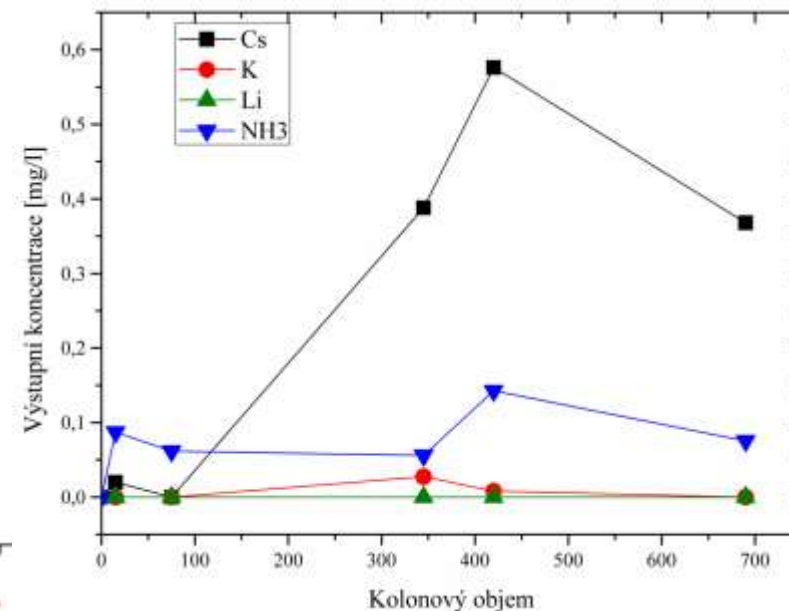

+ 0,5 g/l Kys. Borité   pH $\approx$ 5,8   s = 15 BV/hod

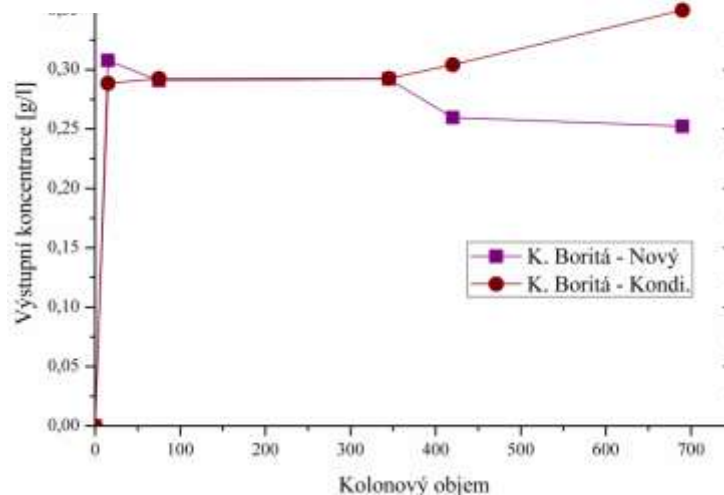
Cs = 0,2 mg/l   K = 3,5 mg/l   Li = 0,1 mg/l   NH₃ = 0,1 mg/l

Nový zeolit

Kondicionovaný zeolit

Kolonové experimenty - stroncium

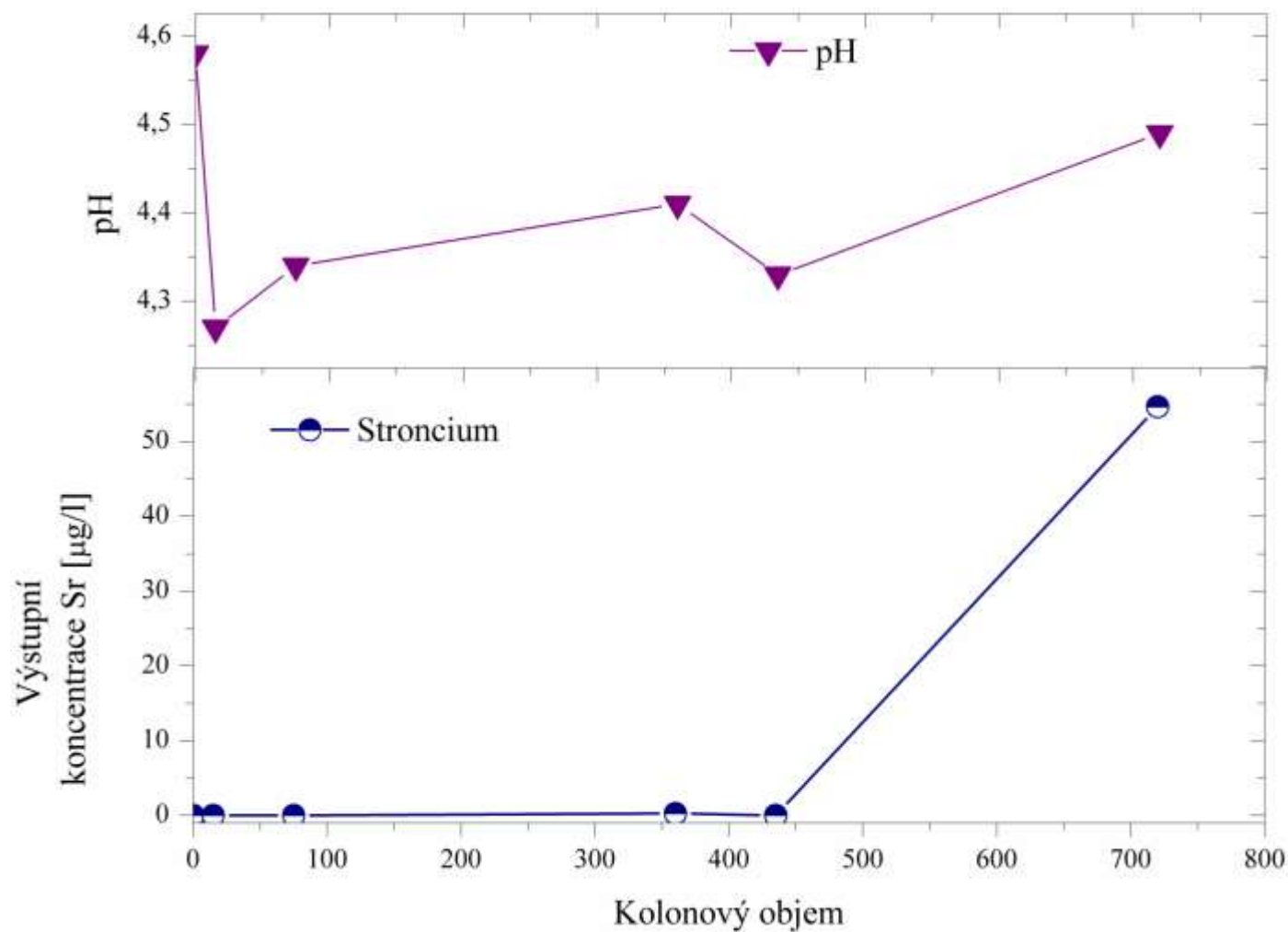
pH $\approx$ 5,8

s = 15 BV/hod

Sr = 0,06 mg/l

0,5 g/l Kys. Borité

Nový zeolit

- Potvrzena selektivita klinoptilolitu vůči kationtu cesia a stroncia
- I při 20 molárním přebytku doprovodných kationtů stále dochází k záchytu cesia
- Dosažena maximální absorpční kapacita
  - $a_{\max}$ – cesium = 108 mg/g
  - $a_{\max}$ – stroncium = 59 mg/g
- Při kolonových experimentech došlo ke zpracování 200 V/V_0 roztoku s cesium a 700 V/V_0 roztoku se stronciem
- Při sorpci cesia nebyl patrný rozdíl při použití upraveného (kondicionovaného) vs. nového zeolitu

Děkuji za pozornost

www.cvrez.cz

Pavel.kus@cvrez.cz

